

Григоренко Т. В.

**ПРАКТИКУМ
З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту
України
Уманський державний педагогічний університет
імені Павла Тичини
Інститут філології та суспільствознавства
Факультет української філології
Кафедра української мови та методики її навчання

Тетяна Григоренко

ПРАКТИКУМ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

УДК 811.161.2(075)

ББК 81.411.1р30

Г.75

Григоренко Т.В. Практикум з української мови: навчально-методичний посібник для студентів заочного відділення факультету української філології, - Умань: РВЦ „Софія”, 2014. - 26с.

Друкується згідно ухвали кафедри практичного мовознавства від 28 серпня 2014 року (протокол № 1)

Навчально-методичний посібник підготовлений для студентів факультету української філології і включає у себе програму заліку із практичного курсу української мови, список основної навчальної літератури і тематику практичних занять (основні питання, домашні завдання), завдання для самостійної та індивідуальної (ІНДЗ) роботи, додатки.

ВСТУП

Мета практикуму з української мови зосереджена на орфографічних, орфоепічних та пунктуаційних правилах. Крім того, розглядаються особливості відмінювання і правопису змінюваних частин мови.

Підготовка кваліфікованих спеціалістів, а особливо вчителів, передбачає знання ними української мови, оволодіння високою культурою усного мовлення, яке забезпечується розумінням тих основних закономірностей і тенденцій, які виявляються у його сфері. З культурою мови завжди пов'язується вміння грамотно писати й говорити, правильно добирати мовно-виражальні засоби для спілкування. Мовну культуру формує насамперед школа, тому володіти нормами української літературної мови, мати високу культуру її повинен вчитель.

Основне завдання курсу полягає в тому, щоб допомогти студентам оволодіти нормами української літературної мови в її усній і писемній формах, ознайомити їх з тими науковими джерелами, до яких можна звертатися для постійного вдосконалення культури мови.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

Вступ. Орфоенія. Орфографія. Правопис ненаголошених голосних у коренях слів

Тема 1. Орфографія. Принципи українського правопису

Мета: Поглибити знання про українську мову як національну мову українського народу, про правопис наголошених та ненаголошених голосних *є, и, і, ї, о, а, є* в дієслівних коренях, в словах іншомовного походження та слов'янських прізвищах і географічних назвах; дотримання цих правил під час написання цих слів, набувати знання про принципи української орфографії, про види орфограм за особливістю графічного знака, виховувати повагу до української літературної мови.

1. Орфографія як розділ мовознавства. Види орфограм. Орфографічне правило.
2. Принципи української орфографії.
3. Охарактеризуйте фонетичний, морфологічний, історичний (традиційний), смисловий (диференціюючий) принципи.
4. Правопис ненаголшених голосних.
5. Правопис голосних *и, і, ї* у словах іншомовного походження.
6. Правопис голосних *є, е* у словах іншомовного походження.

Домашнє завдання

1. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. Навчальний посібник - К.: Либідь, 2004. - С. 13 - Впр. 1, С 16 - Вир. 4, С 18 - Вир. 6, С. 21 - Впр. 8, С 22 - Впр. 9, С 24 - Впр. 12.

**Тема 2. Правила вживання апострофа та знака м'якшення.
Правопис подвоєних приголосних. Спрощення в групах приголосних.
Зміни приголосних при словотворенні**

Мета: Поглибити знання про правила вживання апострофа та знака м'якшення; дотримуватись цих правил під час написання слів з апострофом та знаком м'якшення, засвоїти типи подвоєння літер; поглибити знання про подвоєння та подовження приголосних. Закріпити знання про зміни приголосних у потоці мовлення, зокрема спрощення; знати групи приголосних, в яких відбувається спрощення, порівнюючи їх вимову та позначення на письмі.

1. Правіша вживання апострофа.
2. Правила вживання знака м'якшення.
3. Подовження приголосних перед я, ю, є, ї.
4. Подвоєння приголосних при їх збігу.
5. Групи приголосних, у яких відбувається спрощення.
6. Зміни приголосних при словозміні та словотворенні.
7. Зміни та правопис кореневих приголосних при сполученні їх із суфіксами -СЬК-, -СТВ-.
8. Зміни і правопис приголосних при творенні похідних іменників та прикметників.
9. Особливості правопису приголосних при творенні вищого ступеня порівняння прикметників та прислівників.

Домашнє завдання

1. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. Навчальний посібник. - К.: Либідь, 2004. С 43 - Впр. 29, С 46 - Впр. 31, С 47 - Впр. 33, С 31 - Впр. 16, С 32 - Впр. 19, С 34 - Впр. 20, С 35 - Впр. 21, С 43 - Впр. 29, С 46 - Впр. 31, С 47 - Впр. 33.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

Морфологія української мови

Тема 3. Особливості відмінкових закінчень іменників

Мета: Розширити та поглибити знання студентів про іменник як частину мови, його граматичні категорії; закріпити уміння і навички відмінювання іменників, розрізнявати їх належність до певної відміни та групи; розуміти природу родового відмінка - варіанти закінчень *-а*, *-у* відповідно до лексико-семантичних ознак іменників чоловічого роду.

1. Тестовий контроль.
2. Граматичні категорії іменника.
3. Правопис іменників I, II, III, IV відмін.
4. Правопис суфіксів іменників.
5. Особливості відмінкових закінчень.

Домашнє завдання

1. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. Навчальний посібник. -К.: Либідь, 2004. С. 53 - Впр. 39, С 58-Впр. 41, 42, С. 59-Впр. 43, 44.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ III

Синтаксис та пунктуація

Тема 4. Розділові знаки в реченнях з відокремленими членами речення

Мета: Закріпити знання про відокремлені означення, прикладки, обставини, додатки та умови їх відокремлення; формувати у студентів уміння і навички ускладнювати семантичну і синтаксичну структуру речення та практично застосовувати граматичні засоби; оформлювати пунктуаційно правильно відокремлені члени речення.

1. Відокремлені узгоджені означення.
2. Відокремлені неузгоджені означення.

3. Відокремлені прикладки.
4. Відокремлені обставини.
5. Відокремлені додатки.
6. Відокремлені уточнювальні члени речення.

Домашнє завдання

1. Козачук Г.О., Шкуратяна Н.Г. Практичний курс української мови. - К.: Вища школа, 1993. С 260 - Впр. 253.
2. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. Навчальний посібник. -К.: Либідь, 2004. С 112-Впр. 71.

Тема 5. Складне речення. Розділові знаки у складносурядних реченнях та складнопідрядних реченнях. Розділові знаки у безсполучниковому реченні

Мета: Удосконалити знання про складне та складносурядне речення і розділові знаки в них; ставити розділові знаки у складносурядних реченнях. Розпізнавати складнопідрядні речення серед складних на основі їх структурних особливостей; ставити розділові знаки в складнопідрядних реченнях. Виокремлювати безсполучникові речення з-поміж складних; вміти ставити розділові знаки у безсполучникових реченнях.

1. Складне речення. Складносурядні та складнопідрядні речення. Типи складнопідрядних речень.
2. Кома в складносурядних реченнях.
3. Крапка з комою в складносурядних реченнях.
4. Тире в складносурядних реченнях.
5. Розділові знаки у складнопідрядних реченнях.
6. Безсполучникові речення.
7. Кома і крапка з комою у безсполучниковому реченні.
8. Двокрапка і тире у безсполучниковому реченні.

9. Тестовий контроль.

Домашнє завдання

1. Козачук Г.О., Шкурятяна Н.Г. Практичний курс української мови. -К.: Вища школа, 1993. С 303 - Впр. 306, С 304 - Впр. 308, С 309 - Впр. 314.
2. Фурдуй М.І. Українська мова. Практикум з правопису. Навчальний посібник. - К.. Либідь, 2004. С. 125 - Впр. 77, С. 128 - Впр. 78.

Блок запитань і завдань для самоконтролю

1. Яка частина мови називається іменником?
2. Які граматичні категорії властиві іменнику, який характер вони мають, як виявляються?
3. Які синтаксичні властивості, функції характеризують іменники?
4. Які лексико-граматичні групи вирізняють серед іменників? Чому вони так називаються — лексико-граматичні?
5. Які іменники належать до назв істот, а які є назвами неістот? Які іменники є назвами власними, які — загальними? Навести приклади переходу іменників із власних назв у загальні і навпаки.
6. Що означають збірні іменники? Чи не є тотожними збірні іменники та іменники у формі множини на зразок *колосся/колоски, діти/дітвора*? Якими засобами виражається поняття збірності, які граматичні ознаки властиві збірним іменникам?
7. Які іменники належать до тих, що характеризуються речовинним значенням? Які граматичні властивості їх?
8. У чому полягає і виявляється роль граматичних категорій іменника?
9. На основі яких ознак іменники поділяються за родами? Проілюструвати вивяз морфологічної, семантичної та синтаксичної ознак граматичного роду прикладами. Навести приклади іменників подвійного роду, пояснити, як виявляється кожен із них.

10. Що виражає категорія числа іменників? Для чого служить категорія відмінка іменників?
11. Навести визначення відмінка, назвати відмінки, питання, на які відповідає кожен із них. Чому кожен відмінок має два питання, а окремих іменник відповідає на одне?
12. Як визначати відмінкову форму іменника і значення, яке вона виражає? Які значення виражаються різними відмінками?
13. Назвати типи відмінювання іменників, основи визначення їх.
14. Розповісти про особливості відмінювання, відзначивши найскладніші з них, іменників першої та другої відмін (твердої, м'якої, мішаної груп); іменників третьої і четвертої відмін; множинних іменників; визначення відмінкового значення невідмінюваних іменників.
15. Яка частина мови називається прикметником?
16. Які граматичні ознаки властиві прикметнику? Які синтаксичні функції він виконує? Чим відрізняються категорії роду, числа, відмінка прикметника й іменника?
17. На які розряди за значенням та мовними ознаками поділяються прикметники?
18. Яке значення виражають якісні прикметники, які лексичні, граматичні та словотвірні особливості їх?
19. Яка семантика властива відносним прикметникам? Які словотвірні ознаки їх? Які інші мовні ознаки властиві їм?
20. Яке значення виражають присвійні прикметники? Від яких іменників, за допомогою яких суфіксів вони утворюються?
21. Які граматичні форми називаються ступенями порівняння? Які є ступеневі форми?
22. Які типи відмінювання прикметників розрізняються, як вони визначаються?